

Asia: VN/27639/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsästyslain sekä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta (valkoposkihanhet ja merimetsot)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsästyslain sekä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta (valkoposkihanhet ja merimetsot)

Pidämme hallituksen esityksen tavoitetta oikeansuuntaisena, mutta katsomme, ettei esitetty sääntely mahdollista käytännössä riittävän tehokasta merimetsojen kannanhallintaa eikä kalataloudelle aiheutuvien vahinkojen olennaista vähentämistä. Esitys jää liian lupapohjaiseksi, hallinnollisesti raskaaksi ja käytännössä reaktiiviseksi. Toimenpiteet kohdistuvat pääosin tilanteisiin vasta vahinkojen jo synnyttyä, vaikka kalatalouden ja kalastusten näkökulmasta painopisteen tulisi olla ennaltaehkäisyssä.

Merimetsojen runsastunut kanta aiheuttaa rannikkoalueilla ja sisävesillä merkittäviä haittoja kaupalliselle kalastukselle, pienimuotoiselle ammattikalastukselle, vapaa-ajankalastukselle, kalankasvatukselle sekä kalojen istutustoiminnalle. Haitat eivät rajoitu pelkästään kalakantoihin kohdistuvaan saalistukseen, vaan merimetsot aiheuttavat jatkuvasti myös huomattavia pyydys- ja saalivahinkoja.

Merimetsot rikkovat verkkopyydyksiä ja aiheuttavat saalivahinkoja heikentäen saaliin kaupallista arvoa. Käytännössä tämä johtaa kasvaviin vakuutuskorvauksiin, lisääntyviin pyydysten korjaus- ja uusimiskustannuksiin sekä merkittäviin tulonmenetyksiin kalastuselinkeinolle. Vahinkojen määrä ja kustannukset ovat monilla alueilla kasvaneet samassa suhteessa merimetsokannan runsastumisen kanssa. Nykyinen sääntely ei tarjoa riittäviä keinoja vahinkojen tehokkaaseen ehkäisyyn.

Käytännön kokemukset esimerkiksi Tanskasta osoittavat, että merimetsojen karkotus toimii tehokkaasti vain silloin, kun sitä voidaan tarvittaessa tehostaa rajatulla tappavalla torjunnalla. Pelkkä häirintä ei estä lintujen palaamista vahinkoalueille.

Keskeiset puutteet esityksessä

- Lupamenettely on edelleen liian raskas ja hidas erityisesti tilanteissa, joissa lausuntoja joudutaan pyytämään Suomen ympäristökeskukselta ja Luonnonvarakeskukselta. Tämä estää oikea-aikaiset toimenpiteet.
- Sääntely perustuu vahinkojen jälkikäteiseen toteamiseen eikä ennaltaehkäisyyn.
- Kenttätason toimivaltuudet ja käytännön tulkinnat jäävät epäselviksi.
- Sallittuja metsästysmenetelmiä ei ole määritelty riittävän yksiselitteisesti.
- Esitys ei huomioi riittävästi pyydys- ja saalisvahinkojen aiheuttamia taloudellisia menetyksiä eikä vakuutusjärjestelmään kohdistuvaa kustannuspainetta.

Ehdotamme seuraavia muutoksia

1. Lupamenettelyn keventäminen

Vahinkoalueilla tulee siirtyä ilmoitusmenettelyyn tai kausittaiseen yleislupaan.

2. Ennaltaehkäisevän kannansäätelyn mahdollistaminen

Sääntelyä tulee muuttaa siten, että merimetsojen pyynti on mahdollista myös ennakoivasti alueilla, joilla vahinkoriski on ilmeinen. Tällaisia alueita ovat muun muassa kalankasvatusalueet, istutusalueet, pyydysalueet, vaelluskalavesistöt sekä kalojen tärkeät lisääntymis- ja pienpoikasalueet.

3. Metsästysmenetelmien selkeyttäminen

Kaaveiden (houkuttelukuvien) käyttö tulee sallia yksiselitteisesti. Ne ovat käytännössä välttämättömiä tehokkaan ja turvallisen kannansäätelyn toteuttamiseksi.

4. Metsästysajan aikaistaminen

Metsästys tulee voida aloittaa viimeistään 20.7., jotta toimenpiteet voidaan kohdistaa aikaan, jolloin ne ovat vahinkojen ehkäisyn kannalta tehokkaimpia. Liian myöhäinen aloitus heikentää merkittävästi toimien vaikuttavuutta.

5. Alueellisen päätösvallan vahvistaminen

Suomen riistakeskukselle tulee antaa selkeä toimivalta tehdä nopeita ja paikallisiin olosuhteisiin perustuvia päätöksiä kannansäätelystä. Päätösten tulee olla täytäntöönpanokelpoisia mahdollisista valituksista huolimatta.

6. Kalojen tärkeiden lisääntymisalueiden suojaaminen

Kalojen tärkeät lisääntymisalueet on jo kartoitettu osana VELMU-inventointiohjelmaa, eikä olemassa olevan aineiston rinnalle tarvita uusia hitaita ja kalliita selvityksiä. Elinvoimakkeuksilla tulee olla mahdollisuus vahvistaa nämä alueet suoraan kalataloudellisesti merkittäviksi lisääntymisalueiksi.

Merimetsojen ravinnonhaku keskittyy pääosin 10–20 kilometrin säteelle pesimäkolonioista. Tämän vuoksi uusien merimetsokolonioiden muodostuminen alle 15 kilometrin etäisyydelle keskeisistä lisääntymisalueista tulee voida ennalta estää tehokkain häirintä- ja kannansäätelytoimin.

On selvää, ettei esimerkiksi kuhan tärkeillä kutualueilla ole mahdollista järjestää ympärivuorokautista metsästysvalvontaa. Hedelmöitettyä mätää vartioivat kuhakoiraat ovat merimetsoparville erittäin helppoa saalista, mikä voi heikentää paikallisten kalakantojen uudistumista nopeasti ja pitkäksi aikaa.

Johtopäätös

Esitetty lakimalli luo perustan merimetsokannan hallinnalle, mutta ei vielä ratkaise käytännön ongelmia eikä kalataloudelle aiheutuvia kasvavia vahinkoja. Ilman lupamenettelyn merkittävää keventämistä, ennaltaehkäisevän kannansäätelyn mahdollistamista, metsästysmenetelmien selkeyttämistä ja metsästysajan aikaistamista vaikutukset jäävät vähäisiksi.

Säätelyä tulee kehittää siten, että se mahdollistaa ennakoivan, tehokkaan ja alueellisesti joustavan kannansäätelyn. Toimenpiteiden viivästyminen kasvattaa jatkuvasti kalataloudelle, kalastusvakuutusjärjestelmälle ja rannikon elinkeinotoiminnalle aiheutuvia kustannuksia.

Kalatalouden toimintaedellytysten turvaaminen edellyttää ripeitä ja käytännössä toimivia ratkaisuja.

Saarinen Timo

Satakunnan kalastusvakuutusyhdistys - Satakunnan
kalastusvakuutusyhdistyksen hallitus ja toimitusjohtaja